Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2016-05-18

LS 2016-0497

Landstingsstyrelsen

Yttrande över En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemoria Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Landstinget har beretts möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet över En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemoria Genomförande av tobaksprodukt-direktivets bestämmelser om e-cigaretter i enlighet med landstingsdirektörens förslag till yttrande.

Landstingsrådsberedningens motivering

Utredningen har lämnat ett antal förslag om att minska användandet av tobak och att motverka illegal handel med tobak. Utredningen föreslår att tillståndsplikt för försäljning av tobak införs och att en utvidgning av rökförbudet görs till att omfatta fler miljöer.

Att utsättas för passiv rökning eller att röka innebär stora hälsorisker för den enskilde. Denne löper större risker att få sjukdomar eller att avlida för tidigt. Detta jämfört med en person som inte röker.

Tobakshandel bör endast få bedrivas av den som har tillstånd för sådan handel. Tillstånd kan ges till den som är lämplig. Kommunen ska pröva tillståndsansökan.

Att inte röka under en sjukhusvistelse kan också påskynda tillfrisknandet. Rökförbud i vårdmiljöer ska dock utformas så att förutsättningar ändå finns för att patienten ska kunna vara så lugn som möjligt inför till exempel en undersökning. Att inte få röka när man vill, kan ibland vara en faktor som ökar stress och påverkar förmågan att ta till sig information. Här måste vårdpersonalen ha kunskaper i att vägleda patienterna.

Rökförbud ska gälla inom all kollektivtrafik enligt styrelsens mening. Rökförbudet skulle då omfatta SL, färdtjänst och sjötrafik. Samma regler ska gälla utomhus som inomhus. Brandrisken talar även för ett rökförbud i kollektivtrafiken. Genom ett rökförbud som har stöd i lagen kan de väktare som finns i kollektivtrafiken agera på ett mer aktivt sätt.

Rökförbud bör gälla även på lekplatser.

Däremot bör inte rökförbud gälla på uteserveringar. Det måste vara upp till den enskilde att besluta om rökning på sådana platser. Dessutom går det inte övervaka rökförbud överallt. Om inte lagarna kan upprätthållas på ett rimligt sätt förlorar de sitt värde,

Neutrala tobaksförpackningar bör införas. De kan ha varningstexter och varningsbilder. Det innebär även en begränsad marknadsföring.

Det är positivt att ansvaret för reglering av snus övergår till Folkhälsomyndigheten från Livsmedelsverket. E-cigaretter bör regleras då de har likhet med vanliga cigaretter.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 2 maj 2016
Förslag till yttrande
Sammanfattning av En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14)
Sammanfattning av promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter

Torbjörn Rosdahl

Anna Starbrink

Carl Rydingstam

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-05-02

LS 2016-0497

Handläggare:
Anna Prestjan

Landstingsstyrelsen

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -05- 10
Dnr LS 2016-0497
Rotel II

Yttrande över slutbetänkandet En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter

Ärendebeskrivning

Landstinget har beretts möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 2 maj 2016
Förslag till yttrande
Sammanfattning av En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14)
Sammanfattning av promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet över En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemoria Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter i enlighet med landstingsdirektörens förslag till yttrande.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Landstinget har beretts möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter.
Förvaltningen ställer sig positiv till en skärpning av tobakslagen. I förvaltningens förslag till yttrande berörs regleringen av rökförbud i

kollektivtrafiken samt förslag som gäller sjukhusområden. Dessutom kommenteras neutrala cigarettförpackningar, reglering av snus och e-cigaretter.

Bakgrund
I slutbetänkandet lämnar utredningen ett antal förslag som syftar till att minska bruket av tobak och till att motverka illegal handel med tobak. Förslagen innefattar i huvudsak en tillståndsplikt för försäljning av tobak, en utvidgning av rökförbudet till att omfatta fler miljöer och fler produkter, ett förbud mot exponering av tobaksvaror i butiker och vissa förändringar i regleringen av snus samt vissa förändringar i tillsynsorganisationen. I slutbetänkandet lämnar utredningen vidare förslag till genomförande av tobaksproduktdirektivets (2014/40/EU) regler om spårbarhet och märkning. Därutöver har utredningen i slutbetänkandet gjort en systematisk, språklig och redaktionell översyn av tobakslagen (1993:581). Som ett resultat av den översynen föreslår utredningen en ny, strukturellt omarbetad tobakslag.

I promemorian som behandlar e-cigaretter föreslås en reglering av bland annat handeln med sådana produkter. Regleringen innefattar bland annat bestämmelser om åldersgräns, anmälningsskyldighet vid försäljning, tillsyn och straffansvar. Förslagen föreslås i huvudsak genomföras i en ny lag om elektroniska cigaretter.

Överväganden
Förvaltningen ser positivt på de skärpningar av tobakslagen som föreslås, men har specifika kommentarer kring hur en lag bör formuleras för att fungera på bästa sätt inom kollektivtrafiken. Förvaltningen föreslår i yttrandet ett förbud mot rökning på sjukhusområden, med undantag för särskilt avsatta områden. Förvaltningen föreslår även kommentarer kring neutrala cigarettförpackningar, reglering av snus och e-cigaretter.

Yttrandet har tagits fram i samråd med trafikförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Förvaltningen föreslår att avge yttrande i enlighet med landtingsdirektörens förslag till yttrande.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Toivo Heinsoo
Landstingsdirektör

Landstingsstyrelsen

YTTRANDE
2016-05-24

LS 2016-0497

Socialdepartementet
S2016/01610/FS
S2016/01612/FS

Yttrande över slutbetänkandet En översyn av tobakslagen (SOU 2016:14) samt promemorian Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigaretter

Stockholms läns landsting ser positivt på utredarnas förslag på en skärpning av tobakslagen i Sverige. På sikt skyddar dessa åtgärder våra barns självklara rätt till en tobaksfri uppväxt. En begränsning av exponering i handel och miljö leder på sikt till en utfasning av tobaken och cirka 20 000 barn i Sverige slipper ett ofta livslångt beroende med dess konsekvenser för egen del och i förlängningen för hälso- och sjukvården.

Nedan redovisas Stockholms läns landstings kommenterar och synpunkter på respektive kapitel i utredningen samt på promemorian om e-cigaretter.

5. Tillståndsplikt

Stockholms läns landsting föreslår följande tillägg:

Producenter av tobak bör också ges ett ansvar för återvinning av restprodukter. Fimpar och snusprillor på marken utgör ett riskavfall och medför stora kostnader för renhållning.

8. Ett utvidgat rökförbud

Stockholms läns landsting ser fördelar med de föreslagna förändringarna:

1. Att samma regler ska gälla för både inomhus- och utomhusstationer i kollektivtrafiken, det vill säga i all trafik (SL, Färdtjänst och Sjötrafik)
2. Att all den typ av rökning som föreslås (ex också e-cigaretter) omfattas.

Stockholms läns landsting skulle gärna se att även sjukhusområden, med undantag för särskilt avsatta områden, och kommunala badplatser omfattades.

Kommentarerna nedan för detta kapitel gäller specifikt för kollektivtrafiken.

Stockholms läns landsting skulle gärna se att säkerhetsanledningen finns kvar då det på våra underjordsstationer finns uppenbara säkerhetsrelaterade orsaker, exempelvis brandrisk, till ett rökförbud. Det är viktigt för Stockholms läns landsting att våra ordningsvakter kan agera med stöd av lagen.

Stockholms läns landsting anser att det är av stort värde att alla regler om ordning och säkerhet i kollektivtrafiken till lands regleras i en och samma lag, ordningslagen. För det talar även att regleringen i ordningslagen är straffsanktionerad genom att den som bryter mot reglerna kan dömas till penningböter. Tobakslagen kommer att kräva att den olovliga rökningen når upp ett brottsbalksbrott för att straffsanktion ska bli möjlig. Det betyder att tröskeln för att döma till straff för olovlig rökning höjs avsevärt, vilket Stockholms läns landsting anser är olyckligt. Detta är enligt Stockholms läns landstings uppfattning inte tillräckligt eftersom att rökförbudet finns av ordnings- och brandsäkerhetsskäl inom kollektivtrafiken.

Att relativt få penningsbotsdomar har utdömts i detta avseende under de senaste 20 åren, som utredarna hävdar, ska nog närmast ses som bristande polisiär kapacitet att rapportera olovlig rökning än att olovligt rökande inom kollektivtrafiken inte skulle förekomma. Om rökförbudet skulle utökas till även omfatta platser utomhus i kollektivtrafikens anläggningar, vilket vi välkomnar, kommer nyttan av en straffsanktion sannolikt att öka, eftersom ett utomhusförbud kan upplevas mer svårförståeligt än dagens förbud mot att röka inomhus och ombord på fordon.

Eftersom det är viktigt att även ett rökförbud inom kollektivtrafiken omfattar alla slags rökverk behöver ordningslagen kompletteras med den text som föreslås i Tobakslagens 7 § och ordningslagens 4 kap. 6§ bör lyda som följer:

6 § Det är förbjudet att
1. utan tillstånd av trafikföretaget inom dess område eller på dess färdmedel medföra egendom som är av farlig beskaffenhet eller som kan orsaka avsevärd olägenhet,
2. röka inom ett trafikföretags område och på dess färdmedel,

3. förorena eller skräpa ned på färdmedel eller inom trafikföretagets område, eller
4. skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren till tunnelbana utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis.

Idag är ordningslagen inte tillämplig vid järnvägssystem, där gäller istället Järnvägslagen. Det vore av flera skäl (inte bara angående rökförbudet) lämpligt att utöka ordningslagens tillämpning till att även omfatta järnvägssystem eftersom ordningslagen är mer detaljerad och därmed bättre i sin reglering än Järnvägslagen. De särskilda tvångsmedel som enligt Järnvägslagen 9 kap. Ordning tillkommer viss järnvägspersonal om någon bryter mot Järnvägslagens ordningsregler bör även de i sin helhet flyttas över till ordningslagen, så att all reglering av ordning och säkerhet inom kollektivtrafik hamnar i samma lag.

Slutligen, en trafiktjänsteman kan med stöd av ordningslagen uppmana en person som bryter mot det i 6 § föreskrivna rökförbudet att lämna trafikföretagets område eller färdmedel. En person som inte följer en sådan uppmaning får, enligt 4 kap. 9 § ordningslagen, avvisas eller avlägsnas av en polisman eller ordningsvakt. Den föreslagna regleringen i Tobakslagen innehåller inte någon uttrycklig möjlighet för en polisman eller ordningsvakt att avlägsna en person som bryter mot ett rökförbud. Detta ser Stockholms läns landsting som en allvarlig brist i den föreslagna regleringen eftersom den som röker inom ett trafikföretags område kan utgöra en allvarlig brandsäkerhetsrisk. Även detta talar således för att reglering av rökförbud inom kollektivtrafiken ska ligga kvar i ordningslagen.

10. Neutrala tobaksförpackningar

Införandet av neutrala tobaksförpackningar hade tillsammans med varningsbilder och text samt rökavvänjningsinformation varit det bästa alternativet för att minimera möjligheten till marknadsföring av produkterna.
I Australien var en första positiv effekt av införandet av neutrala paket bland annat att samtalen till landets sluta-röka-linjer mer än fördubblades redan de första veckorna med de nya paketen.

11. En ändamålsenlig reglering av snus

Mot bakgrund av att bruket av snus kan medföra risker under graviditet och kunskapen om skadeverkningar ökar är det viktigt att begränsa möjligheten till tillsatser som kan locka ungdomar att testa och fastna i ett starkt

beroende. Att ansvaret för regleringen går över till Folkhälsomyndigheten från Livsmedelsverket är positivt. Tobakskonventionen som Sverige har förbundit sig att följa gäller även snus.

E-cigaretter

Även om e-cigaretterna inte är lika skadliga som vanliga cigaretter, tyder mycket på att de kan ha negativa långtidseffekter både för användaren själv och för människor i omgivningen. E-cigaretter marknadsförs som ett sätt att sluta röka men effektiviteten som en långsiktig hjälp att sluta röka är ännu inte vetenskapligt bevisad.

Det är viktigt att reglera e-cigaretter då de har stor likhet med vanliga cigaretter. Det gäller både de med nikotin och nikotinfria e-cigaretter på ett sätt som så långt möjligt skyddar barn och ungdomar från dessa produkter. Det finns en uppenbar risk att de annars blir en inkörsport till tobaksrökning.

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -04- 06
Dnr LS 2016-0497

Sammanfattning

I betänkandet lämnar utredningen ett antal förslag som syftar till att minska bruket av tobak och till att motverka illegal handel med tobak. Förslagen innefattar i huvudsak en tillståndsplikt för försäljning av tobak, en utvidgning av rökförbudet till att omfatta fler miljöer och fler produkter, ett förbud mot exponering av tobaksvaror i butiker och vissa förändringar i regleringen av snus samt i tillsynsorganisationen. Utredningen lämnar vidare förslag till genomförande av tobaksproduktdirektivets (2014/40/EU) regler om spårbarhet och märkning. Därutöver har utredningen gjort en systematisk, språklig och redaktionell översyn av tobakslagen (1993:581). Som ett resultat av den översynen föreslår utredningen en ny, strukturellt omarbetad tobakslag.

I betänkandet redovisar utredningen också en analys och bedömning av om det finns skäl att införa krav på neutrala tobaksförpackningar i Sverige samt om det krävs nationella åtgärder för att genomföra WHO:s protokoll om eliminering av illegal handel med tobaksvaror.

Tillståndsplikt

Utredningen föreslår att detaljhandel och partihandel med tobaksvaror ska få bedrivas endast av den som har tillstånd för sådan handel. Tillstånd ska endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med tobakslagens krav. Den som ansöker om tillstånd ska visa att det för verksamheten finns ett lämpligt egenkontrollprogram. Tillståndsansökningar ska prövas av kommunerna. Innan beslut i tillståndsfrågan

fattas ska Polismyndigheten – och om ansökan avser partihandel också Tullverket – yttra sig över sökandens lämplighet.

Tillstånd till detaljhandel med tobak ska avse ett särskilt försäljningsställe medan tillstånd för partihandel ska gälla verksamheten.

Utredningen föreslår att den som bedriver partihandel med tobaksvaror får leverera sådana varor endast till den som har tillstånd att bedriva partihandel eller detaljhandel med sådana varor och att säljaren ska förvissa sig om att köparen har sådant tillstånd. Tobaksvaror som till följd av felaktig märkning inte får tillhandahållas konsumenter ska inte heller få tillhandahållas detaljhandlare.

Utredningen föreslår att den nuvarande möjligheten för kommunen att meddela en näringsidkare försäljningsförbud ska tas bort. I stället ska kommunen ha möjlighet att meddela en tillståndshavare en varning om denne inte längre uppfyller kraven för tillståndet, eller följer de bestämmelser som gäller för tobaksförsäljning. Om en varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd ska kommunen kunna återkalla tillståndet.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan att ha tillstånd till parti- eller detaljhandel med tobaksvaror ska dömas för olovlig tobaksförsäljning. De övriga gärningar som i dag är straffbelagda som olovlig tobaksförsäljning enligt tobakslagen ska i stället rubriceras som olovlig tobakshantering. Utredningen föreslår att straffskalan för olovlig tobaksförsäljning ska höjas till fängelse i högst två år eller, om brottet är att bedöma som grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Utredningen föreslår vidare en ny förverkandebestämmelse som innebär att tobaksvaror som varit föremål för brott enligt tobakslagen eller deras värde samt utbyte av sådant brott ska förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Ett utvidgat rökförbud

Utredningen föreslår att det nuvarande rökförbudet i tobakslagen ska utvidgas och omfatta även vissa allmänna platser utomhus, nämligen uteserveringar, entréer till lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till, områden utomhus som är avsedda att användas av den som reser med färdmedel i inrikes kollektivtrafik,

inhägnade platser huvudsakligen avsedda för idrottsutövning, och lekplatser som allmänheten har tillträde till.

Utredningen föreslår vidare att rökförbudet, utöver tobaksrökning, ska omfatta användningen av bl.a. örtprodukter för rökning, elektroniska cigaretter – både med och utan nikotininnehåll – och vissa andra njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över ett område utomhus som omfattas av rökförbud ska ansvara för att rökförbudet upprätthålls. När det gäller entréer till lokaler och andra utrymmen som allmänheten har tillträde till ska dock den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen eller utrymmet ansvara för att rökförbudet vid sådana entréer upprätthålls.

Den som ansvarar för att rökförbudet upprätthålls ska genom skyltning tydligt informera om rökförbudet och vid behov ingripa med information och tillsägelser. Möjligheten att enligt tobakslagen avvisa någon som trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten ska gälla även för de föreslagna rökfria utomhusmiljöerna.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om rökförbud ska samlas i den nya tobakslagen och att det i dag straffsanktionerade rökförbudet i ordningslagen (1993:1617) ska upphävas.

Exponeringsförbud

Utredningen föreslår att det ska vara förbjudet att förvara tobaksvaror och deras förpackningar synliga för kunder på försäljningsställen. Även övriga kommersiella meddelanden som marknadsför tobaksvaror på försäljningsställen ska vara förbjudna (exponeringsförbud). Tobaksvaror som säljs till konsumenter ska inte heller få tillhandahållas på så sätt att kunden får tillgång till varorna innan betalning skett (självbetjäning).

Varu- och prislistor inne på försäljningsställen ska vara tillåtna under förutsättning att sådana listor är neutralt utformade och finns på det ställe i butiken där tobaksvaror saluförs. Listorna ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Specialbutiker för tobaksvaror, dvs. butiker som endast säljer tobaksvaror och tillbehör till sådana varor, ska vara undantagna från

exponeringsförbudet och förbudet mot självbetjäning. Det ska framgå av försäljningstillståndet att ett försäljningsställe är en sådan specialbutik. Kommersiella meddelanden inne i specialbutiker ska placeras så att de inte är synliga från utsidan av försäljningsstället.

Spårbarhet och märkning

För att genomföra tobaksproduktdirektivets regler om spårbarhet och märkning, föreslår utredningen att styckförpackningar med tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning. Tillverkare och importörer ska ansvara för att förpackningar förses med sådana märkningar. Tobaksvaror som saknar sådana märkningar ska inte i näringsverksamhet få tillhandahållas konsumenter eller detaljhandlare.

Vidare föreslår utredningen att näringsidkare som deltar i handel med tobaksvaror, med undantag för de som bedriver detaljhandel, ska registrera alla styckförpackningar när de kommer i respektive lämnar deras besittning samt alla mellanliggande led. Den nödvändiga utrustningen för att registrera tobaksvarorna ska tillhandahållas av tobakstillverkarna.

Näringsidkare som deltar i leveranskedjan för tobaksvaror ska upprätthålla register över samtliga relevanta transaktioner.

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska lagra relevanta uppgifter hos en oberoende tredje part, vars verksamhet ska övervakas av en extern revisor. Såväl den tredje parten som revisorn ska godkännas av Europeiska kommissionen och tobakstillverkarna ska stå för kostnaderna för datalagringen.

Den närmare utformningen av systemen och av märkningarna ska anpassas till de tekniska standarder för inrättande och driften av systemet för spårning och identitetsmärkning samt för säkerhetsmärkningen som Europeiska kommissionen fastställer genom genomförandeakter. Utredningen föreslår att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, ska få meddela närmare föreskrifter om identitets- och säkerhetsmärkningarnas utformning, liksom om tekniska standarder för inrättande och drift av ett system för spårning, registerföringen och registreringsskyldigheten, innefattande datalagringen av relevanta uppgifter.

En ändamålsenlig reglering av snus

Utredningen föreslår att snus och tuggtobak inte längre ska jämställas med livsmedel i livsmedelslagen (2006:804). Det innebär bl.a. att snus inte längre kommer att omfattas av livsmedelslagens produktkrav. Utredningen bedömer att Folkhälsomyndigheten kan och bör meddela föreskrifter om vilka tillsatser i snus som ska förbjudas och om gränsvärden för skadliga ämnen som snus får innehålla eller ge upphov till. Sådana föreskrifter bör innehålla förbud mot tillsatser i snus som ger intryck av att snus innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker, är förknippat med energi och vitalitet, samt är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska och har tillförts varan i en sådan mängd att den toxiska eller beroendeframkallande effekten eller de cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaperna i betydande eller mätbar omfattning ökar vid konsumtion.

Snus omfattas inte av tobaksproduktdirektivets förbud mot karakteristisk smak för vissa tobaksvaror. Enligt utredningens uppfattning finns det sakliga skäl för att reglera smaksättningen av snus. Med hänsyn till framför allt de praktiska svårigheterna med en sådan reglering har utredningen emellertid bedömt att smakreglering av snus för närvarande inte bör införas. Däremot föreslår utredningen en åtgärd som kan förväntas få en motsvarande effekt, nämligen ett förbud mot att på förpackningar till snus och på själva varan hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Utredningen föreslår också att det på motsvarande sätt som för cigaretter ska finnas en minimireglering för hur lite snus en förpackning ska få innehålla. En styckförpackning med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner. Snus ska inte få tillhandahållas konsumenter i mindre mängd.

Några tillsynsfrågor m.m.

Utredningen föreslår att Polismyndigheten och kommunerna ska ha ett likvärdigt tillsynsansvar enligt tobakslagen, liksom att Folkhälsomyndighetens och Konsumentombudsmannens omedelbara tillsynsansvar ska tydliggöras i lagen. Vidare föreslås att Arbetsmiljöverkets centrala tillsynsansvar enligt tobakslagen, som i dag bara fyller en formell funktion, ska upphävas. Utredningen lämnar också

förslag till sekretessreglering i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för sådana uppgifter som förekommer hos en tillstånds- eller tillsynsmyndighet.

Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheternas nuvarande möjlighet att i vissa fall besluta om omhändertagande av tobaksvaror ska upphävas. Därutöver föreslår utredningen bl.a. nya regler om underrättelseskyldighet för kommunerna samt en skyldighet för Folkhälsomyndigheten att föra ett centralt register för tillsyn, uppföljning och utvärdering av tobakslagens tillämpning samt framställning av statistik.

Neutrala tobaksförpackningar

Utredningen bedömer att tobakskonsumtionen i Sverige kan förväntas minska om det införs ett krav på att tobak måste säljas i neutrala förpackningar. En sådan reglering är därför tobakspolitiskt motiverad. Utredningen bedömer att ett krav på neutrala tobaksförpackningar bör kunna anses förenligt med Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna, varumärkesrätten, mönsterrätten, WTO-rätten, EU-rätten och regeringsformen. Utredningen bedömer dock att ett sådant krav inte skulle vara förenligt med tryckfrihetsförordningens nuvarande bestämmelser. Ett krav på neutrala tobaksförpackningar kan följaktligen införas endast om det i denna grundlag införs ett undantag som möjliggör ett sådant krav. För närvarande bör ett krav på neutrala tobaksförpackningar därför inte införas.

WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror

Utredningen bedömer att genomförandet i svensk rätt av WHO:s protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror inte kräver några andra författningsändringar än de som följer av förslagen om spårbarhet och märkning av tobaksvaror.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningen föreslår att den nya tobakslagen ska träda i kraft den 1 januari 2018, då den nuvarande tobakslagen (1993:581) ska upphöra att gälla. Reglerna om spårbarhet och märkning föreslås emellertid gälla tidigast fr.o.m. den 20 maj 2019. Utredningen föreslår vissa övergångsbestämmelser som bl.a. innebär att försäljning av tobaksvaror, som anmäls till kommunen enligt i dag gällande regler, under vissa förutsättningar får fortgå till dess att tillståndsmyndigheten fattas beslut i tillståndsfrågan. Vidare föreslås att partihandel under en övergångsperiod ska få bedrivas utan tillstånd. Snus som i fråga om märkning eller mängd inte uppfyller de föreslagna reglerna – men som har tillverkats före lagens ikraftträdande – ska under en övergångsperiod få säljas även efter ikraftträdandet.

Konsekvenser

Det föreslagna tillståndsförfarandet för tobaksförsäljning kommer att medföra ökade hanteringskostnader för kommunerna. Dessa kostnader bedöms kunna finansieras fullt ut genom ansökningsavgifter. Tillämpningen av reglerna om spårbarhet och märkning förutsätter att vissa kompletterande rättsakter antas av Europeiska kommissionen. Utredningen bedömer att det i dagsläget inte är möjligt att med någon grad av säkerhet redovisa vilka konsekvenser dessa regler kan komma att få för tillsynsmyndigheterna, primärt Folkhälsomyndigheten, men det finns anledning att följa upp frågan. Övriga förslag bedöms endast få marginella konsekvenser för tillsynsmyndigheterna. Något behov av resurstillskott bedöms därför inte föreligga.

Utredningen bedömer att det nya tillståndskravet för detalj- och partihandlare, i vart fall initialt, kan komma att generera en något ökad mängd överklaganden. Även den föreslagna möjligheten för tillsynsmyndigheterna att återkalla meddelade försäljningstillstånd kan förväntas leda till en viss ökning av antalet överklaganden. Det saknas dock anledning att anta annat än att antalet överklaganden på längre sikt kommer att ligga på en förhållandevis låg nivå. Det föreslagna tillståndsförfarandet bör sålunda inte leda till annat än en mindre ökning av arbetsbelastningen i förvaltningsdomstolarna.

Den ökningen bedöms kunna hanteras inom ramen för förvaltningsdomstolarnas nuvarande verksamhet utan särskilda resurstillskott.

Utredningen bedömer att förslagen om tillståndsplikt och exponeringsförbud kommer att medföra omställningskostnader för handeln. Kostnaderna kan dock inte förväntas bli så stora att de i praktiken innebär en begränsning av möjligheterna att bedriva tobaksförsäljning. Utredningen bedömer vidare att det är ofrånkomligt att de nya kraven i fråga om snus kommer att medföra omställningskostnader för tillverkarna då en anpassning av en del av produktutbudet på marknaden måste ske.

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till de lagändringar som behövs för att genomföra bestämmelserna om elektroniska cigaretter i EU:s tobaksproduktdirektiv (2014/40/EU). Vidare föreslås en reglering av bl.a. handeln med sådana produkter. Regleringen innefattar bl.a. bestämmelser om åldersgräns, anmälningsskyldighet vid försäljning, tillsyn och straffansvar. Förslagen föreslås i huvudsak genomföras i en ny lag om elektroniska cigaretter. Därtill föreslås vissa ändringar i radio- och tv-lagen (2010:696) och lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2016.